

İKV BİLGİ NOTU

AVRUPA PARLAMENTOSU RAPORU: “ORTAK GÜVENLİK VE SAVUNMA POLİTİKASI’NIN UYGULANMASI”

Oğuz GÜNGÖRMEZ, İKV Uzmanı

Avrupa Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi (AFET) üyesi Avrupa Halklar Partisi’nden (EPP) raportör David McAllister tarafından hazırlanan ve Anayasa İşleri Komitesi’nin görüşü alınan Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının (ODGP) Uygulanmasına ilişkin yıllık rapor, AP tarafından 17 Şubat 2022 tarihinde 113’e karşı 474 oyla kabul edildi. AP’nin Birliğin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası’nın demokratik olarak izlenmesi ve gözden geçirilmesi görevi ve sorumluluğundan yola çıkılarak her yıl düzenli olarak hazırlanan bu raporda artan sayıda bölgesel çatışmalar ve AB’nin güvenliğini oldukça etkileyen büyük güçlerin rekabeti ile karakterize edilebilecek “barışsızlık” dönemine girildiğine dikkat çekiliyor. 2021 raporunda küresel ve iç gelişmelerin ODGP’ye etkileri yedi ana başlık altında ele alınıyor:

1. Stratejik özerkliği sağlamak için Stratejik Pusulayı kullanarak bir AB güvenlik ve savunma doktrini geliştirme
2. 2020 yılındaki ODGP misyonları ve operasyonlarının değerlendirilmesi
3. Krizleri öngörme ve yönetme
4. Birliğin direncini artırmak için stratejik alanlara erişimin sağlanması ve Üye Devletler arasında karşılıklı yardım ve güvenliğin artırılması
5. Sivil ve askeri yeteneklerin geliştirilmesi, süreçlerin ve gelişimin iyileştirilmesi ve tutarlılığının sağlanması
6. Daha güçlü savunma ortaklıkları kurma ve ortak ülkelerin egemenliğini destekleme
7. ODGP’nin Avrupa yönetim ayağının iyileştirilmesi

Stratejik Pusula Vurgusu

Raporda özellikle Stratejik Pusula’ya geniş bir yer ayrıldığı görülüyor. Avrupa Komisyonu tarafından mart ayında yayımlanması planlanan Stratejik Pusula üzerindeki çalışmaların başlatılmasının memnuniyetle karşılandığı belirtilirken Stratejik Pusula’nın geliştirilmesinin ortak bir Avrupa savunmasının uygulanması ve ODGP’nin tanımlanması için bir başlangıç noktası olduğu ifade ediliyor.

Çok kutupluluğun arttığı bir dünyada Birliğin toplam ağırlığının AB üyelerinin güvenliğini sağlamaya katkıda bulunabileceği, AB’nin barışa yönelik etkin araçlara sahip olması için etkili bir AB savunma politikasına ihtiyaç duyulduğu vurgulanıyor. Kriz durumlarının daha iyi değerlendirilmesi ve daha hızlı karar verme süreçlerinin iyileştirilmesi gerektiğinin altı çiziliyor. Ayrıca AB’nin çatışma önleme, arabuluculuk, diyalog ve gerilimi düşürmeye yönelik kurumsal kapasitesini geliştirmesi gerektiği uyarısı yapılıyor.

Birleşik Krallık'ın (BK) Brexit kararı sebebiyle Birliğin materyal kapasitesinde yaşanan gerilemeye de raporda yer verildiği görülüyor. Brexit sonrası ilişkilerin çerçevesini çizecek olan ve 2019 yılında kabul edilerek Ayrılık Anlaşmasına dönüşen Siyasi Deklarasyonda¹ verilen güvencelere rağmen, BK Hükümeti'nin ilgisizliği nedeniyle BK ve AB arasında bir güvenlik ve savunma iş birliği ortaklığının tesis edilemediği belirtiliyor. Her ne kadar BK artık AB üyesi olmasa da ortak küresel güvenlik sorunlarının üstesinden daha iyi gelebilmek amacıyla AB'nin BK ile dış politika ve güvenlik alanında iş birliği geliştirmeye yönelik girişimlere ve anlaşmaya ihtiyaç duyduğu belirtiliyor. Bu sebeple raporda özellikle BK Hükümeti'ne dış politika, güvenlik, savunma ve yetenek geliştirme konularında AB ile sürdürülebilir bir iş birliği oluşturmak için müzakereleri başlatma çağrısı yapılıyor.

Ukrayna-Rusya Krizine Dair

Kremlin yönetiminin Ukrayna sınırına yaptığı tahkimata, taleplere ve tehditlere karşı koyulmaması durumunda Avrupa kıtasında Soğuk Savaş döneminin bir unsuru olan "nüfuz artırma" politikalarına geri dönüşün gerçekleşeceği tespiti yapılıyor. Böyle bir durumun özellikle Ukrayna ve Gürcistan gibi AB'nin Doğu ortaklarının NATO'ya girişini engelleyebileceği belirtiliyor. Etki alanı politikasının tarihinin geçtiğini ve günümüze uygun olmadığını belirten raporda, her demokratik ülkenin hangi ittifakta yer almak istediğini kendisinin seçme özgürlüğü olduğu, bu sebeple Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO üyeliğinin desteklendiği vurgulanıyor.

Rusya'nın ayrıca Mali'deki faaliyetlerine de dikkat çekiliyor. AB'nin Mali'ye ve Sahel bölgesine yönelik taahhütleri olduğu vurgulanırken, Rusya'nın Wagner grubu üzerinden etkinliğini artırma çabasına karşı çıkılıyor. Wagner grubunun müdahale ettiği her yerde vahşete sebep olduğunun altını çizilirken Mali'deki cuntanın faaliyetlerinin onaylanmadığı belirtiliyor.

Özellikle Rusya'nın Karadeniz bölgesini istikrarsızlaştırmaya çalıştığı ve Kırım bölgesindeki artan silahlanmasına dikkat çekildiği görülüyor. İç ve dış güvenlik arasındaki ayrılmaz bağ vurgulanırken AB'nin çıkarlarını korumak ve sürdürebilmek için yakın coğrafyasındaki bölgelere aktif katılımının onaylandığı belirtiliyor.

Türkiye ile İlgili Tespitler ve Eleştiriler

Raporun 25'inci Maddesi'nde özellikle Türkiye ve Türk Dış Politikası ile ilgili tespitler yapılıyor ve bu tespitlerde Türkiye'nin sert bir şekilde eleştirildiği görülüyor. Türkiye'nin bölgesel barışı, güvenliği ve istikrarı tehdit eden istikrarı bozucu rolünden üzüntü duyulduğu ve bu durumun AB ve komşularında endişeye sebep olduğu belirtiliyor. Bunun yanı sıra Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de Yunanistan ve GKRY olmak üzere AB Üye Devletleri'ne karşı yasadışı faaliyetleri ve askerî harekât tehditleri dile

¹ "Political declaration setting out the framework for the future relationship between the European Union and the United Kingdom [2019/C 384 I/02]", *European Commission*, 12.11.2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12019W%2FDCL%2801%29>, (Erişim Tarihi: 10.03.2022).

getirdiği, GKRY ve Yunanistan'a ait deniz yetki alanlarında yasadışı faaliyetler yürüttüğü, bunların ise AB nezdinde endişeye sebep olduğu vurgulanıyor ve bu faaliyetler şiddetle kınanıyor.

Her ne kadar Türkiye'nin gerilimi düşürme çabaları not edilse de uluslararası hukukun ve AB Üye Devletleri'nin egemenlik haklarının ihlal edildiği, Türk askeri gemilerinin MED IRINI operasyonuna karşı provokatif eylemlerde bulunduğu ve saldırı tehditleri gerçekleştirildiği belirtiliyor. Bu kapsamda Türkiye ile ilgili tespitler, AB'nin 29'uncu Maddesi ve AB'nin İşleyişı Hakkında Antlaşma'nın 215'inci Maddesi kapsamındakiler de dâhil olmak üzere, AB çıkarlarını ve Üye Devletleri'nin çıkarlarını savunmak ve bölgesel istikrarı korumak için Birliğin elindeki tüm araç ve seçenekleri kullanmaya hazır olduğu vurgulanarak sonlandırılıyor. Genel hatları itibarıyla bakıldığında Türkiye'ye yönelik son yıllarda yapılan eleştirilerin yeniden tekrar edildiği, özellikle Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerin rahatsızlık oluşturduğu görülüyor.